

Najvyšší súd
Slovenskej republiky

5 Obdo 24/2011
5 Obdo 25/2011
5 Obdo 26/2011

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **V. L. S., spol. s r. o., B.**, IČO: X., proti žalovanému **J. J. N. E., D.**, IČO: X. zastúpenému advokátkou Mgr. A. L., AK **V. o zaplatenie 18 858,83 Eur (568 141,20 S.)**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V. pod sp. zn. 2 Zm 93/05, na dovolania žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. októbra 2009, č. k. 6 CoZm 21/07-162, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava V. zo 4. marca 2010, č. k. 2 Zm 93/05-175 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. októbra 2010, č. k. 3 CoZm 12/10, 3 CoZm13/10-190, takto

r o z h o d o l :

Konanie o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava V. zo 4. marca 2010, č. k. 2 Zm 93/05-175, sa **z a s t a v u j e**.

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 29. októbra 2009, č. k. 6 CoZm 21/07-162 sa **z r u š u j e** a vec sa **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 20. októbra 2010, č. k. 3 CoZm 12/10, 3 CoZm13/10-190 sa **z r u š u j e** a vec sa **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Bratislava V. uznesením zo 4. marca 2010, č. k. 2 Zm 93/05-175 vyzval žalovaného, aby v lehote 10 dní od doručenia uznesenia doplnil a opravil svoje podanie z 15. februára 2010, označené ako dovolanie, nasledovne:

- spresnením, ktorým z dôvodov uvedených v § 241 ods. 2 O. s. p. dovolanie odôvodňuje,
- aby označil dôkazy, ktoré by mal vykonať na preukázanie týchto dôvodov,

- aby presne uviedol, čoho sa dovolaním domáha (ako žiada, aby dovolací súd rozhodol). Súčasne ho poučil, že ak uvedené podanie v stanovenej lehote nedoplní a neopraví, dovolací súd ho podľa § 218 ods. 1 písm. d/ O. s. p. v spojení s § 243b ods. 4 O. s. p. odmietne.

Proti tomuto uzneseniu podal žalovaný dovolanie, v ktorom uviedol, že dovolanie podáva preto, lebo proti uzneseniu nie je odvolanie prípustné. Voči napadnutému uzneseniu namietal, že jeho dovolanie z 15. februára 2010 je plne akceptovateľné. Dôvody vidí ako jednoznačné v tom, že súdy, ktoré v tejto veci rozhodovali, a to od súdu prvého stupňa až po dovolací súd, konali tak, aby zlikvidovali jeho osobu. V ďalšom texte uvádzal invetkívy na adresu sudcov, ktorí vec rozhodovali. Na záver žiadal, aby mu bol ustanovený zástupca z radov advokátov.

Okresný súd Bratislava V. uznesením z 30. marca 2007, č. k. 2 Zm 93/05-117 žalovanému nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

Rozhodol tak s odôvodnením, že pri opätovnom posudzovaní žiadosti žalovaného o oslobodenie od súdneho poplatku vychádzal zo zistenia, že okolnosti, za ktorých krajský súd o pôvodnej žiadosti žalovaného rozhodol, sa nezmenili, takže podmienky na priznanie oslobodenia nie sú splnené ani v súčasnosti. Preto žalovanému oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave, ako súd odvolací, uznesením z 29. októbra 2009, č. k. 6 CoZm 21/07-162 rozhodol tak, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalovaný podal opätovnú žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov napriek tomu, že o jeho pôvodnej žiadosti bolo rozhodnuté s tým, že oslobodenie mu priznané nebolo, lebo u žalovaného ide o zrejme bezúspešné bránenie práva. Vzhľadom na to, že na tejto skutočnosti sa v priebehu konania nič nezmenilo, súd prvého stupňa nemohol žalovanému na základe opätovnej žiadosti priznať oslobodenie od súdnych poplatkov, i keď by to majetkové pomery odôvodňovali. Pre priznanie oslobodenia však musia byť splnené obe podmienky uvedené v § 138 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozhodnutiu podal žalovaný dovolanie. V dovolaní uviedol, že napadnuté uznesenie porušuje jeho ústavné právo na súdnu ochranu. V konaní sa domáha zákonným spôsobom o právnu pomoc, ale súdy jeho právo plne porušujú. Tvrdí, že do spisu doložil všetky relevantné podklady na oslobodenie od súdnych poplatkov a na ustanovenie zástupcu z radov advokátov, avšak súdy mu napriek tomu upreli jeho ústavné právo, v tejto súvislosti poukázal na čl. 46 a 47 Ústavy SR. Ďalej uviedol rozhodnutia súdov všetkých stupňov, ktoré v tejto veci už rozhodovali. Podľa dovolateľa tieto súdy a sudcovia sa snažia spôsobiť mu škodu a robia to neoprávnene. Prípustnosť dovolania vidí v tom, že došlo k porušeniu jeho ústavného práva na súdnu ochranu.

Okresný súd Bratislava V. rozsudkom zo 17. januára 2006, č. k. 2 Zm 93/05-62 ponechal v platnosti v celom rozsahu zmenkový platobný rozkaz z 21. apríla 2005, č. k. 2 Zm 93/05-15 a žalobcovi náhradu trov konania nepriznal.

Rozhodnutie odôvodnil tým, že námietku nedostatku miestnej príslušnosti označil za nedôvodnú, poukazom na ustanovenie § 87 písm. c/ O. s. p., na platobné miesto zmenky a na § 10 ods.2 písm. a/ zákona č. 371/04 Z. z. Taktiež za nedôvodnú považoval námietku žalovaného, týkajúcu sa prekážky už skôr začatého konania, lebo dotazom na Krajský súd v Banskej Bystrici zistil, že tento nevedol žiadne konanie o zaplatenie 568 141,20 Sk zo zmenky a túto skutočnosť potvrdil aj žalobca. Ďalej uviedol, že žalobca k žalobe predložil originál zmenky, ktorá bola vystavená ako vlastná zmenka 12. februára 2002, žalovaným. Žalovaný sa v nej zaviazal zaplatiť zmenkovú sumu. Zo zmluvy č. F/02/00115/1 z 12. 02. 2002 vyplýva, že zmenka bola vystavená ako blankozmenka, nebol v nej vyplnený dátum splatnosti a zmenková suma. Žalobca chýbajúce údaje v zmenke vyplnil tak, že uviedol dátum splatnosti 20. február 2004 a zmenkovú sumu 568 141,20 Sk. Súd dospel k záveru, že zmenka má všetky zákonom predpísané náležitosti, bola predložená v prvopise a o jej platnosti nebol dôvod pochybovať. Zo zmenky a zo zmluvy o vyplnení zmenky jednoznačne vyplýva, že úmyslom žalovaného ako vystaviteľa zmenky a úmyslom žalobcu ako vlastníka zmenky bolo vystaviť zmenku s dobou splatnosti na určitý deň (§ 33 ods. 1 zákona č. 191/1950 Zb.), pričom deň splatnosti rovnako ako zmenkovú sumu bol žalobca oprávnený vyplniť do blankozmenky. Zmenka sa stala splatnou 20. februára 2004 a žalobca podal na súd

žalobu 14. februára 2005, teda v trojročnej premlčacej lehote. Preto súd ani ďalšej námietke žalovaného nevyhovel a zmenkový platobný rozkaz ponechal v platnosti.

Na odvolanie žalovaného vec prejednal Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací. Po preskúmaní veci Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 20. októbra 2010, č. k. 3 CoZm12/10-190 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a žalobcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Súčasne rozhodol aj o napadnutom uznesení súdu prvého stupňa zo 4. marca 2010, č. k. 2 Zm 93/05-174 tak, že ho potvrdil ako vecne správne.

Odvolací súd v odôvodnení poukázal na ustanovenie § 219 ods. 2 O. s. p. a uviedol, že sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku a s odôvodnením napadnutého uznesenia a z dôvodov uvedených v ich odôvodnení napadnuté rozhodnutia ako vecne správne potvrdzuje.

Proti tomuto rozhodnutiu podal žalovaný dovolanie. Namietal, že sústavne zo strany súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu dochádza k porušovaniu jeho ústavných práv (článok 46 a 47 ústavy). Postupom súdov sa mu znemožňuje realizácia jeho práv a je mu odňatá možnosť konať pred súdom. Podľa názoru dovolateľa rozsudok odvolacieho súdu je zmätočný a vydaný na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. Žalobu považuje za protiprávnu a žalobca od samého začiatku zavádza súd. Žiada napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie s tým, aby mu bol v ďalšom konaní ustanovený zástupca z radov advokátov. Jedná sa o veľmi komplikovaný spor a tento si vyžaduje, aby mal kvalifikovaného právneho zástupcu z radov advokátov.

Žalobca sa k dovolaniam nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolania podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), skúmal, či mimoriadne opravné prostriedky žalovaného smerujú proti rozhodnutiam, ktoré možno podľa ustanovenia § 236 a nasl. O. s. p. napadnúť dovolaním.

Keďže žalovaný nemá právnické vzdelanie a nebol zastúpený advokátom, nedostatok povinného zastúpenia na základe usmernenia dovolacím súdom odstránil Okresný súd Bratislava V. uznesením z 28. marca 2011, č. k. 2 Zm 93/05-207 tak, že žalovanému pre dovolacie konanie ustanovil právneho zástupcu. Dovolací súd tento postup zvolil preto, lebo predmetom dovolacieho konania je nielen rozhodnutie vo veci samej, ale aj rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovené návrhu žalovaného o ustanovenie zástupcu z radov advokátov podľa § 30 O. s. p. a rozhodnutie o neoslobodení žalovaného od súdnych poplatkov.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Žalovaný podal dovolanie proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava V zo 4. marca 2010, č. k. 2 Zm 93/05-175, ktorým súd vyzval žalovaného, aby doplnil svoje podanie označené ako dovolanie z 15. februára 2010. Dovolací súd poukazuje na citované ustanovenie § 236 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého účastník môže dovolaním napadnúť len právoplatné uznesenie odvolacieho súdu. Odvolacím súdom je krajský súd, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu (§ 10 ods. 1 O. s. p.). Vzhľadom na citovanú zákonnú úpravu rozhodnutie súdu prvého stupňa nie je spôsobilým predmetom dovolania, týmto mimoriadnym opravným prostriedkom ho nemožno napadnúť ani vtedy, ak by rozhodnutie súdu prvého stupňa bolo vydané v konaní postihnutom procesnými vadami vymenovanými v § 237 O. s. p.

Keďže dovolanie môže byť podané len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, Občiansky súdny poriadok neupravuje funkčnú príslušnosť na prejednanie dovolania podanému proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa. Nedostatok funkčnej príslušnosti súdu na prejednanie veci, inak patriacej do právomoci súdov, je neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania, pre ktorý musí byť dovolacie konanie zastavené (§ 243c v spojení s § 104 ods. 1 O. s. p.).

Pokiaľ ide o dovolanie žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu Bratislava z 29. októbra 2009, č. k. 6 CoZm21/07-162, dovolací súd sa osobitne zamerlal na skúmanie

opodstatnenosti tvrdenia dovolateľa, že mu postupom súdov bola odňatá možnosť konať pred súdom, čo zakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p.

Vadou konania podľa tohto ustanovenia je taký závadný procesný postup, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, ktoré mu priznáva Občiansky súdny poriadok za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Z predložených dôkazov o osobných, majetkových a sociálnych pomeroch žalovaného a jeho manželky, ktorá s ním žije v spoločnej domácnosti, vyplýva, že žalovaný je invalidný dôchodca a jeho manželka je občanom v hmotnej núdzi. Teda sú také, že je splnená podmienka pre oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O. s. p. z dôvodu jeho nepriaznivých majetkových pomerov. Pri rozhodovaní o návrhu účastníka o oslobodenie od súdnych poplatkov súd musí vždy zvažovať, aby účastníkovi konania nebolo znemožnené uplatniť v konaní svoje právo len preto, že pre nepriaznivé pomery nemá možnosť zaplatiť zákonom požadovaný súdny poplatok za návrh (odvolanie, dovolanie). V prejednávanej veci žalovaný podal aj návrh na ustanovenie zástupcu z radov advokátov podľa § 30 O. s. p., lebo nemá vlastné finančné prostriedky na jeho zaplatenie. Vyhovenie tomuto návrhu je však závislé od priznania oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O. s. p. za predpokladu, že ustanovenie zástupcu z radov advokátov účastníkovi, je potrebné na ochranu jeho záujmov.

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd, sa nedostatočne zaoberal skúmaním a posúdením podmienok na oslobodenie žalovaného od súdnych poplatkov podľa § 138 O. s. p., týmto postupom žalovanému odňali možnosť konať pred súdom.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa odôvodnenia uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 24/97 k odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy dochádza v prípade, keď sa „každý“ (a zákonom stanoveným

spôsobom) domáha svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ale súdna ochrana tomuto právu napriek tomu poskytnutá nebola.

Je zrejmé, že žalovaný tým, že v priebehu celého konania opätovne žiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov a o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, sa domáhal poskytnutia súdnej ochrany, napriek tomu mu napadnutým uznesením poskytnutá nebola. Týmto postupom došlo k procesnej vade, pre ktorú bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť podľa § 243b ods. 2 a 3 O. s. p. a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie žalovaného smeruje aj proti rozsudku Krajského súdu Bratislava z 20. októbra 2010, č. k. 3 CoZm12/10-190, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa a uznesenie zo 4. marca 2010, č. k. 2Zm 93/05-174.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. S poukazom na ustanovenie § 236 ods. 1 O. s. p. prípustnosť dovolania podľa § 238 O. s. p. nie je daná, nakoľko ju zákon v danom prípade nepripúšťa.

V zmysle ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. (druhá veta) je dovolací súd povinný vždy prihliadať na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. Preto sa dovolací súd neobmedzil iba na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale zaoberal sa aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné aj podľa § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou z uvedených procesných väd (ide o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosť účastníka konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, odňatie možnosti účastníka konať pred súdom a rozhodovanie vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Dovolateľ v dovolaní namieta, že mu postupom súdov bolo znemožnené realizovať ústavou zaručené práva čl. 46 a 47 Ústavy Slovenskej republiky, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Za odňatie možnosti konať pred súdom sa považuje taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Podľa ustálenej judikatúry o postup odnímajúci účastníkovi možnosť konať pred súdom ide tiež aj v prípade, ak sa súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiada s argumentáciou účastníkov.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa článku 46 ods. 1 Ústavy a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov na obranu proti takému rozhodnutiu.

Odvolačí súd v napadnutom rozhodnutí na odvolanie žalovaného uviedol len konštatovanie, že sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku, ako aj uznesenia, a to z dôvodov uvedených v ich odôvodnení.

Takéto odôvodnenie nemožno považovať za zodpovedajúce požiadavke plnej realizácie základného práva na spravodlivý proces. Z práv na spravodlivý proces okrem iného vyplýva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentami a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú, resp. nemajú význam pre rozhodnutie vo veci samej. Tým, že uvedené princípy neboli rešpektované odvolacím súdom, došlo k porušeniu základného práva žalovaného na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s § 157 ods. 2 O. s. p. a tým došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p.

Keďže výskyt niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p. je zo zákona dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania a zároveň ide o dôvod, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vždy zrušiť, dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2). V novom konaní sa dovolací súd vysporiada s vytknutými vadami, opätovne vo veci rozhodne a svoje rozhodnutie náležite odôvodní. V novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. septembra 2011

JUDr. Anna Marková, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Hana Segečová